نفت و انرژی

صادرات نفت ایران ادامه دارد

وزیر نفت با تأکید بر تداوم صادرات نفت ایران اعلام کرد: وزارت نفت در مواجهه با تحریم‌ها و احتمال فعال‌سازی مکانیسم ماشه، برنامه‌ریزی‌های لازم را دارد.

به گزارش زمان به نقل از وزارت نفت، محسن پاک‌نژاد در حاشیه نشست هیئت دولت در پاسخ به پرسشی درباره ادعاهای برخی رسانه‌های غربی مبنی بر کاهش صادرات و درآمدهای نفتی ایران پس از آغاز جنگ تحمیلی ۱۲ روزه، اظهار کرد: گزارشی در رسانه آلمانی (دویچه وله) منتشر شده که به نقل از مؤسسه رصد نفتکش‌ها (ورتکسا) مقدار صادرات نفت ایران در بازه زمانی ۱۰ خرداد تا ۱۰ تیر (ژوئن) را بررسی کرده است. من این اظهارنظر را نه تأیید می‌کنم و نه رد، چرا که مبنای آن داده‌های همان مؤسسه است.

وی تأکید کرد: باید توجه داشت که بخشی از این فضاسازی‌ها، در چارچوب جنگ روانی صورت می‌گیرد. اما آنچه مسلم است اینکه صادرات نفت ایران مانند گذشته ادامه دارد.

وزیر نفت درباره گمانه‌زنی‌ها پیرامون بازگشت تحریم‌ها و احتمال فعال‌سازی مکانیسم ماشه (Snapback) و اینکه آیا برنامه‌ای برای صادرات نفت در این شرایط داریم، اظهار کرد: قطعاً بی‌برنامه نیستیم.

رد شایعه وجود آب در بنزین

پاک‌نژاد در پاسخ به پرسشی درباره شایعه وجود آب در بنزین برخی جایگاه‌ها اظهار کرد: بر اساس اصول فنی و مبانی علمی مرتبط، اساساً امکان امتزاج آب و بنزین وجود ندارد. آب سنگین‌تر است و در صورت ورود به مخزن سوخت، در ته آن تنشین می‌شود. پمپ‌ها نیز سوخت را از بخش میانی مخزن می‌کشند، بنابراین آبی وارد باک خودرو نمی‌شود.

وی تأکید کرد: طبق گزارش‌های فنی، سایر خودروهایی که از همان جایگاه سوخت‌گیری کرده‌اند، مشکلی نداشته‌اند، بنابراین باید دلایل احتمالی خاموش شدن برخی خودروها را به شکل دقیق‌تری بررسی کرد. دوستانی که این مسئله را مطرح کرده‌اند، بهتر است مستندات خود را ارائه دهند تا بررسی‌های لازم انجام شود.

ضرورت صرفه‌جویی در مصرف آب ضروری

وزیر نفت درباره اینکه آیا آب منزل شما هم قطع می‌شود، بیان کرد: در خانه ما نیز آب قطع می‌شود و فرقی نمی‌کند. خانه‌ای که امروز در آن زندگی می‌کنیم همان خانه‌ای است که پیش از مسئولیت وزارت در آن بودیم. من همواره نسبت به مصرف انرژی حساس بوده‌ام، چه در گذشته و چه امروز. در خانه راه می‌روم و لامپ‌های اضافی را خاموش می‌کنم، یا اگر کولر پی‌مورد روشن باشد، خاموشش می‌کنم.

پاک‌نژاد با تأکید بر وضعیت ویژه منابع آبی کشور، به‌ویژه در تهران، گفت: همه ما باید همکاری کنیم تا بتوانیم مدیریت منابع آب را به‌درستی انجام دهیم. همان‌طور که وزیر نیرو اشاره کرده‌اند، منابع تأمین آب محدود است و مصرف بهینه و صرفه‌جویی امری ضروری است.

وی درباره تأمین بنزین مورد نیاز مردم هم اظهار کرد: هیچ محدودیتی در حال حاضر در ارائه و تأمین سوخت وجود ندارد و مردم می‌توانند بدون نگرانی برای سفرهای خود برنامه‌ریزی کنند.

ظرفیت برداشت گاز پارس جنوبی افزایش یافت

مدیرعامل شرکت نفت و گاز پارس از بهره‌برداری سومین حلقه چاه طرح حفاری چاه‌های درون‌میدانی پارس جنوبی خبر داد و گفت: با بهره‌برداری از این حلقه چاه، ظرفیت برداشت روزانه گاز پارس جنوبی ۱.۶ میلیون مترمکعب افزایش یافت.

به گزارش زمان به نقل از شرکت نفت و گاز پارس، تورج دهقانی با اشاره به پیشرفت عملیات اجرایی طرح حفاری چاه‌های درون‌میدانی میدان مشترک پارس جنوبی اظهار کرد: سومین حلقه چاه این طرح در موقعیت سکوی SPD۱۹A واقع در فاز ۱۹ میدان پارس جنوبی به بهره‌برداری رسیده است. وی گفت: به این ترتیب تاکنون سه حلقه چاه طرح اینفیل به‌صورت کامل به بهره‌برداری رسیده و در مجموع از محل اجرای این طرح، ۵.۱ میلیون مترمکعب در روز بر ظرفیت برداشت گاز پارس جنوبی افزوده شده است.

مدیرعامل شرکت نفت و گاز پارس تصریح کرد: با توجه به پیشرفت عملیات بسته‌های کاری این طرح، در ماه‌های پیش رو نیز چاه‌های دیگری در مدار قرار می‌گیرند.

بر اساس این گزارش، طرح حفاری چاه‌های درون‌میدانی پارس جنوبی با حفاری ۳۵ حلقه چاه جدید در ۱۷ سکوی گازی موجود در میدان اجرا می‌شود و با تکمیل و بهره‌برداری کامل این طرح، برداشت گاز میدان پارس جنوبی روزانه ۳۶ میلیون مترمکعب افزایش می‌یابد.

وزیر نیرو احتمال جیره‌بندی آب را منتفی ندانست

وزیر نیرو در پاسخ به اینکه آیا احتمال جیره‌بندی آب وجود دارد، گفت: امیدوارم به جیره‌بندی آب نرسیم.

به گزارش زمان به نقل ازمهر، عباس علی آبادی در آئین افتتاح طرح‌های آب و برق غرب و جنوب غرب تهران در جمع خبرنگاران گفت: برنامه‌های بسیار گسترده‌ای اجرا شده و ناترازی جدی ناشی از تغییرات اقلیمی جهانی است که در ۶۷ سال گذشته تنها یک سال وضعیت بهتری نسبت به امسال داشته است. وی ادامه داد: باید به سمت کشت محصولات کم آب پر رویم که متأسفانه در برخی از نقاط کشور همچنان محصولات آب بر کشت می‌شود که به این منظور روش‌های مختلفی در دست بررسی است. علی آبادی اضافه کرد: ما در ناترازی برق به سر می‌بریم و قانون مشخصاً الزام کرده که صنایع باید تولید برق داشته باشند. وی در پاسخ به سوالی مبنی بر اینکه کدام یک از استان‌ها وضعیت مشابهی مانند تهران دارند، گفت: به جز گیلان سایر استان‌های کشور دچار تنش آبی هستند و استان‌های اصفهان و اراک در چنین وضعیتی قرار دارند که برنامه‌هایی را برای آن در نظر گرفته‌ایم. وی در پاسخ به این سوال که آیا احتمال جیره بندی آب وجود دارد، گفت: امیدوارم این اتفاق نیفتد. علی آبادی در پاسخ به سوالی مبنی بر اینکه برای سال آینده آبی تهران چه برنامه‌ای در دستور کار قرار گرفته است گفت: هنوز طرح‌هایی برای بهبود وضعیت وجود دارد و با رعایت تمامی ضوابط بهره‌وری امیدوارم تمهیدات ما مثمر ثمر باشد. وی در رابطه با صادرات تجهیزات برقی به کشورهای مختلف گفت: امیدوارم با طرح‌های توسعه سهمی در صادرات برق داشته باشیم. به گفته وزیر نیرو اتصال برق با کشورهای همسایه به طور جدی در دستور کار است.وی خاطر نشان کرد: در حال حاضر با شبکه برق کشور با شبکه برق کشورهایی چون پاکستان، افغانستان، ترکمنستان، آذربایجان، ارمنستان، ترکیه و عراق متصل است و برنامه‌ای را برای اتصال به عمان در دست اجرا داریم و سالهاست مطالعاتی را برای اتصال به شبکه برق امارات در حال انجام داریم. وزیر نیرو خاموشی‌های برق خاطر نشان کرد: الکوی ۲ ساعت برای همه مناطق در سراسر کشور به صورت یکسان اعمال می‌شود. اما زمان‌هایی این خاموشی در برخی مناطق بیش از ۲ ساعت است، می تواند ناشی از بروز حوادث شبکه یا تولید در این بخش باشد. علی آبادی ادامه داد: انتقال آب برای شرب موضوع قانونی است و اکنون بخشی از آب سد طالقان را به قزوین، بخشی به کرج و بخشی را به تهران فقط برای مصارف شرب انتقال می دهیم و این امر قانونی است. به گفته وی این امر توسط صنایع بخش خصوصی انجام می شود به عبارت دیگر اگر از منابع آبی استفاده می کنند که متعلق به مردم آن منطقه است باید تکالیفی را طبق قانون انجام دهند. وی اظهار کرد: کاهش فشار شبکه و توصیه مردم به مصرف بهینه در راستای کاهش تلفات شبکه آب کشور است؛ امروز شبکه قدیمی و فرسوده است و با اقداماتی در کوتاه مدت و بلند مدت در تلاشیم این تلفات را به حداقل برسانیم. وی ادامه داد: تا پایان ماه جاری ۴ هزار مگاوات نیروگاه حرارتی به مجموع تولید برق افزوده می‌شود. علی آبادی افزود: تا پایان سال هزار پروژه برق و آب اجرا می‌شود و از هفته آینده هر هفته یک افتتاح خواهیم داشت و نزدیک به ۷ هزار نیروگاه خورشیدی به مدار تولید می‌آید.

افزایش بیشتر قیمت ضربه به خودروسازان است؛

اثرات مخرب قیمت‌گذاری دستوری بر صنعت خودرو

افزایش قیمت خودرو بیش از این و بدون توجه به واقعیت‌های بازار و مشکلات ساختاری، نه تنها کمکی به صنعت خودرو نمی کند، بلکه با کاهش بیشتر تقاضا آسیب پذیری و زیان خودروسازان را بیشتر خواهد کرد.

به گزارش سرویس اقتصادی زمان، صنعت خودرو کشور سال‌هاست با مشکلات جدی اقتصادی و ساختاری مواجه است و یکی از چالش‌های همیشگی آن، بحث قیمت‌گذاری دستوری است. این سیاست که با هدف حمایت از مصرف‌کنندگان و کنترل بازار اجرا می‌شود، اما همواره محل بحث و انتقاد خودروسازان بوده است. با این حال، در شرایط فعلی بازار که تقاضا به‌طور قابل توجهی کاهش یافته است، این سوال مطرح می‌شود که چرا خودروسازان همچنان مصر به افزایش قیمت‌ها هستند و قیمت‌گذاری دستوری با بهانه‌های برای این اقدام قرار داده‌اند؟

در ابتدای سال جاری، خودروسازان پس از مذاکرات فراوان توانستند قیمت محصولات خود را افزایش دهند و حتی در برخی موارد بیش از سقف مجاز، این کار را انجام دادند. اما نکته مهم اینجاست که هنوز دو ماه از این افزایش قیمت‌ها گذشته که باز موضوع قیمت‌گذاری دستوری مطرح و ضرورت اصلاح ساختار آن به میان آمده است. این اتفاق در حالی است که آمارها از کاهش چشمگیر تقاضای خودرو در بازار حکایت دارد؛ نمونه بارز آن فروش تیرماه ایران‌خودرو است که تنها ۹۵ هزار متقاضی عادی داشته است. این در حالی است که در اسفندماه سال گذشته، یک میلیون و ۶۲ هزار نفر و ۱۰۵ نفر در طرح فروش این خودروساز شرکت کرده بودند که ۲۴۰ هزار و ۸۹۲ نفر از آن‌ها تبنتام‌کنندگان طرح عادی بودند. این آمار نشان می‌دهد که بازار توان یا تمایل خرید خودرو با قیمت‌های فعلی را هم ندارد. در بازار امروز، بسیاری از خریداران به این نتیجه رسیده‌اند که نه‌تنها سودی قابل توجه نصیبشان نمی‌شود، بلکه با خواب سرمایه و احتمال افت قیمت هم مواجهاند. این در حالی است که تا همین یکی دو سال گذشته، استقبال از طرح‌های فروش خودرو بی‌سابقه بود و خودروسازان با تبنتام میلیونی مردم مواجه بودند. کارشناسان و فعالان بازار خودرو بر این باورند که خودروسازان با طرح مکرر موضوع قیمت‌گذاری دستوری، در واقع به دنبال توجیه افزایش‌های بی‌دریی قیمت هستند؛ در حالی که وضعیت بازار و افت تقاضا گواه این است که این افزایش‌ها نمی‌تواند ناشی از واقعیت‌های عرضه و تقاضا باشد. این روند نه تنها به بهبود وضعیت صنعت کمک نمی‌کند، بلکه باعث سردرگمی مصرف‌کنندگان و کاهش انگیزه خرید شده است. از سوی دیگر، البته قیمت‌گذاری دستوری با وجود هدف اولیه‌اش یعنی حمایت از مصرف‌کننده، اثرات مخربی بر صنعت خودرو داشته است؛ زیان انباشته چند صد هزار میلیارد تومانی خودروسازان، افزایش بدهی به قطعه‌سازان، کاهش کیفیت محصولات و افت تولید، همگی نمونه‌هایی از تبعات این سیاست است. در واقع ادامه این روند نه تنها مشکلی را حل نکرده بلکه عملاً صنعت خودرو را در وضعیت بحرانی‌تر و ناپایدارتری قرار داده است.به همین دلیل کارشناسان صنعت خودرو معتقدند حذف این سیاست بدون اصلاح ساختارهای مدیریتی، مالی و نظارتی، نه‌تنها مشکل را حل نمی‌کند بلکه می‌تواند آن را عمیق‌تر نیز بکند. دولت به عنوان متولی اصلی سیاست‌گذاری اقتصادی باید هرچه سریع‌تر با اتخاذ تصمیمی شفاف و کارشناسی، تکلیف قیمت‌گذاری خودرو را روشن کند و اجازه ندهد که این موضوع بهانه‌ای برای افزایش‌های بی‌ضابطه و بی‌توجه به شرایط واقعی بازار باشد. اصلاح ساختار قیمت‌گذاری خودرو، حذف مداخلات غیرضروری و حمایت از تولید واقعی می‌تواند زمینه‌ساز احیای صنعت خودرو و جلب اعتماد مصرف‌کنندگان باشد. به نظر می‌رسد افزایش قیمت‌ها بدون توجه به واقعیت‌های بازار و مشکلات ساختاری، نه تنها صنعت خودرو را بیش از پیش آسیب‌پذیر می‌کند، بلکه فشار سیاست جدید با دقت بالا و توجه به تجربه‌های گذشته باشد تا ضمن جلوگیری از فساد و قاچاق، بهره‌مندی واقعی مردم حفظ شود.وی خاطرنشان کرد: اتحادیه‌های صنفی و اصناف آمادگی دارند در اجرای سامانه‌های هدفمند یارانه نان همکاری کنند. همچنین ساماندهی مالکیت و نظارت دقیق‌تر بر نانوایی‌ها باید جدی گرفته شود تا پاسخگویی بیشتر و شفافیت در زنجیره تأمین حاصل شود. رستگار درباره اهمیت تصمیم‌گیری فوری مسئولان تصریح کرد: اصلاح نظام یارانه نان هم‌اکنون به یک دغدغه ملی بدل شده است و سازمان‌های متولی از جمله ستاد تنظیم بازار وزارت کشور، استانداری‌ها و فرمانداری‌ها باید هرچه سریع‌تر برای تعیین تکلیف این بخش تصمیم بگیرند. رئیس اتاق اصناف تهران در پایان گفت: بخشی از مشکلات به نانوایی‌های غیرمالک یا انتقال اختیار به افراد غیراصیل بازمی‌گردد که مستلزم ساماندهی فوری است. امید است مردم هرچه سریع‌تر آثار مثبت این اصلاحات را در معیشت خود احساس کنند.

ضرورت ساماندهی یارانه نان با رویکرد کارت ملی

رئیس اتاق اصناف تهران درباره چگونگی اصلاح یارانه نان و جایگزینی روش‌های سنتی با راهکارهای هدفمند، بر لزوم استفاده از کارت ملی به عنوان ابزاری برای توزیع عادلانه یارانه تأکید کرد و هشدار داد: تکرار الگوی کارت‌های مجزا و تجربه‌های مشابه، چالش‌های جدیدی برای مردم و دولت ایجاد خواهد کرد.

به گزارش زمان به نقل ازایسنا، یارانه آرد و نان به دلیل جایگاه ویژه نان در سبد مصرفی خانوارهای ایرانی، یکی از موضوعات کلیدی در سیاست‌گذاری اقتصادی کشور است. دولت سالانه مبلغ قابل‌توجهی، حدود ۲۵۰ هزار میلیارد تومان، به این بخش اختصاص می‌دهد تا نان به‌عنوان قوت غالب مردم با قیمت مناسب در دسترس باشد. با این حال، طرح‌هایی مانند هوشمندسازی یارانه آرد و نان که از سال ۱۴۰۱ آغاز شده، با انتقادات و چالش‌هایی همراه بوده‌است. هدف این طرح، شفاف‌سازی فرآیند تولید و توزیع نان، کاهش هدررفت منابع و تخصیص عادلانه یارانه بود، اما به نظر می‌رسد نتایج آن رضایت‌بخش نبوده است. محمدجواد کرمی، رئیس کارگروه آرد و نان اتاق اصناف ایران انتقادات صریحی نسبت به طرح هوشمندسازی یارانه نان مطرح کرده است. به گفته کرمی، این طرح به دلیل نبود نظارت کافی موفق نبوده و نه‌تنها به عدالت در توزیع یارانه منجر نشده، بلکه مردم، دولت و نانوایان را به‌طور همزمان ناراضی کرده است. او معتقد است که مدل فعلی تخصیص یارانه به آرد و نان، با نصب کارت‌خوان‌های هوشمند و پرداخت مابه‌التفاوت قیمت نان به نانوایان، مشکلات متعددی از جمله کم‌فروشی، گران‌فروشی و کاهش کیفیت نان را به دنبال داشته است. کرمی پیشنهاد داده که دولت به جای تخصیص یارانه به آرد، یارانه را مستقیماً به حساب خانوارها واریز کند. به گفته او، این مدل که در سال‌های ۱۳۸۹ تا ۱۳۹۲ اجرا شده بود، تجربه‌ای موفق بود و می‌تواند با واقعی‌سازی قیمت نان، مصرف بهینه گندم را ترویج دهد، ضایعات را کاهش دهد و فضایی رقابتی برای بهبود کیفیت نان ایجاد کند. او تأکید کرده که با پرداخت مستقیم یارانه به مردم، نگرانی از افزایش قیمت نان برای مصرف‌کننده از بین می‌رود، زیرا مابه‌التفاوت قیمت نان یارانه‌ای و آزادبر به خانوارها پرداخت می‌شود. به عنوان مثال، اگر قیمت نان سنگک آزادبر ۱۷ هزار تومان باشد، این مابه‌التفاوت به‌صورت یارانه به مردم اختصاص می‌یابد. در مجموع، دیدگاه کرمی نشان‌دهنده نیاز به بازنگری اساسی در سیاست‌های یارانه‌ای نان است. او معتقد است که تخصیص مستقیم یارانه به مردم، نه‌تنها شفافیت را افزایش می‌دهد، بلکه رضایت عمومی را به دنبال خواهد داشت. با این حال، تأخیر در اعلام نرخ‌های جدید و ادامه چالش‌هایی مانند ضایعات نان و تخلفات نانوایی‌ها نشان می‌دهد که این موضوع همچنان نیازمند توجه جدی سیاست‌گذاران است. حمیدرضا رستگار - رئیس اتاق اصناف تهران - در گفت‌وگویی با رادیو درباره چگونگی اصلاح یارانه نان و جایگزینی روش‌های سنتی با راهکارهای هدفمند، بر لزوم استفاده از کارت ملی به عنوان ابزاری برای توزیع عادلانه یارانه تأکید کرد و هشدار داد: تکرار الگوی کارت‌های مجزا و تجربه‌های مشابه، چالش‌های جدیدی برای مردم و دولت ایجاد خواهد کرد.رئیس اتاق اصناف تهران ضمن تشریح ابعاد و چالش‌های فعلی نظام توزیع آرد و نان، اظهار کرد: نان همچنان قوت غالب اکثریت مردم ایران است و همانند آب، جزو ضروری‌ترین نیازهای جامعه به شمار می‌رود. بنابراین تصمیم‌گیری در این حوزه باید ملی و همه‌جانبه باشد.وی افزود: یکی از مهم‌ترین مشکلات فعلی، قاچاق آرد، اسراف و تبدیل بخشی از آرد یارانه‌ای به خوراک دام یا خروج یارانه از دسترس مردم است. حتی قیمت نان خشک در بازار آزاد از نان مصرفی مردم گران‌تر شده و این پدیده اگر مدیریت درستی صورت نگیرد، افراد سودجو با برنامه‌ریزی و تخلف، منافع ملی را به خطر می‌اندازند. به همین خاطر ما معتقدیم به جای صدور کارت جدید، می‌توان از کارت ملی به عنوان ابزار شناسایی شفافیت بی‌سابقه در حوزه سکونتگاه‌ها و کنترل دقیق حضور افراد در کشور باشد که مستقیماً موجب مقابله بهتر با تهدیدات امنیتی و جاسوسی می‌شود. از سوی دیگر، تسهیل خدمات‌دهی و کاهش بروکراسی، اعتماد مردم به حاکمیت را تقویت می‌کند و بستر‌ساز توسعه پایدار است. عبدالغفور امان‌زاده، نماینده مجلس و عضو کمیسیون کشاورزی، آب و منابع طبیعی در رابطه با اهمیت سامانه املاک و اسکان گفت: سامانه املاک و اسکان از اهمیت بسیار بالایی برخوردار است؛ این سامانه موظف به تحقق اتصال کد ملی به کد پستی است؛ موضوعی که علاوه بر شفافیت سکونت‌گاه اصلی و فرعی هر یک از سرپرستان خانواده، منجر به شناسایی خانه‌های خالی نیز خواهد شد و مبتنی بر سازوکار خوداظهاری مردم در ازای خدمات دولتی و منوط شدن آن‌ها به ثبت اطلاعات در سامانه املاک و اسکان، شاهد تحقق دولت الکترونیک در حوزه مسکن هستیم.

انجام سرشماری برخط جمعیت با تکمیل سامانه املاک و اسکان

مزیت اصلی تکمیل سامانه املاک و اسکان، اتصال کد ملی افراد به کد پستی هر ملک در کشور است؛این موضوع علاوه بر شناسایی سکونت‌گاه‌ها و مالکین آن، منجر به انجام سرشماری نفوس و مسکن نیز خواهد شد و هم‌چنین به معنی افزایش سرعت انجام کارها و هوشمندسازی امور است.

به گزارش زمان به نقل ازتسنیم، سامانه املاک و اسکان مهم‌ترین و کلیدی‌ترین سامانه حوزه اطلاعاتی در بخش مسکن است. حرکت به سمت تکمیل سامانه املاک و اسکان و ابربروژه اتصال کدملی به کدپستی، مرحله‌ای حیاتی و غیرقابل اجتناب در تحقق دولت الکترونیک و سامانه‌محوری کشور است. این حرکت، در شرایط حساس کشور، به معنی توانمندسازی دولت برای مدیریت بهتر منابع، افزایش کیفیت خدمات به مردم و ارتقای امنیت ملی است. شاید یکی از بزرگ‌ترین دستاوردهای این سامانه‌ها، ایجاد

نگاه روز

اقتصاد ایران و نظام معیوب یارانه‌ای

آرمان زارعی

چهارده سال پس از آغاز طرح هدفمندی یارانه‌ها، نظام حمایتی کشور همچنان بدون اصلاح اساسی باقی مانده و انتقادها از ناکارآمدی آن ادامه دارد. وحید شقاقی‌شهری، اقتصاددان، با اشاره به نبود شفافیت و فقر اطلاعاتی، تأکید می‌کند اقتصاد ایران با یک نظام یارانه‌ای معیوب دست‌وپنجه نرم می‌کند.

موضوع پرداخت یارانه‌ها این روزها بار دیگر به یکی از پیچیده‌ترین و پرچالش‌ترین مسائل سیاست اقتصادی کشور تبدیل شده است. بیش از چهارده سال از اجرای قانون هدفمندی یارانه‌های می‌گذرد عددی که زمانی قرار بود بخشی از فشارهای اقتصادی را از دوش مردم بردارد، حالا به رقمی تبدیل شده که حتی در سبد خرید روزانه هم به سختی دیده می‌شود. در سال ۱۳۸۹، دولت محمود احمدی‌نژاد با هدف جبران بخشی از هزینه‌های ناشی از اصلاح قیمت حامل‌های انرژی، یارانه‌ای به مبلغ ۴۵ هزار و ۵۰۰ تومان را برای هر نفر در نظر گرفت. آن زمان، این عدد معادل چیزی حدود ۴۵ دلار بود؛ رقمی که در زندگی بسیاری از خانوارها اثرگذار بود و به چشم می‌آمد. اما با گذشت زمان و افزایش تورم، آن یارانه دیگر آن یارانه نیست. اتفاقا یکی از دلایل افزایش نرخ ارز تورمی تحمیلی ناشی از اجرای سیاست هدفمندی یارانه‌ها به شکلی نادرست بوده است.

در سال‌های اخیر دولت‌ها تلاش کرده‌اند با پرداخت یارانه‌های تکمیلی مانند یارانه معیشتی و افزایش مبالغ به ۳۰۰ یا ۴۰۰ هزار تومان، بخشی از این عقب‌ماندگی را جبران کنند. در همین خصوص دولت سیزدهم در اردیبهشت ۱۴۰۱ به دنبال یک جراحی اقتصادی با بازنگری در نحوه پرداخت، یارانه دهک‌های پایین را به ۴۰۰ هزار تومان و دهک‌های میانی را به ۳۰۰ هزار تومان افزایش داد. اما ارزش واقعی این اعداد، همان زمان هم پایین‌تر از آن بود که انتظار می‌رفت؛در زمان ارزش این یارانه در حدود ۱۰ تا ۱۴ دلار بود . اما حالا که دلار در حدود ۸۸ هزار تومان است. اگر به ارزش دلاری این یارانه‌ها نگاه کنیم، متوجه می‌شویم که یارانه ۴۰۰ هزار تومانی امروز حدود ۴.۵ دلار ارزش دارد و یارانه ۳۰۰ هزار تومانی حتی به ۳.۵ دلار هم نمی‌رسد. این یعنی فاصله میان آن‌چه پرداخت می‌شود و آن‌چه برای تأمین حداقل‌های زندگی لازم است، هر روز بیشتر می‌شود. با وجود همه این تحولات، ساختار پرداخت یارانه نقدی همچنان همان است که در ابتدا طراحی شده؛ پرداختی مساوی برای جمعیتی نابرابر. به‌عبارتی، خانوارهای پردرآمد و کم‌درآمد، هر دو به یک میزان یارانه می‌گیرند.

نبود اطلاعات دقیق درباره سطح درآمد و دارایی خانوارها، نبود پایگاه جامع داده و حساسیت‌های سیاسی و اجتماعی باعث شده‌اند اصلاح این ساختار، سال‌ها در حد حرف باقی بماند. کارشناسان اقتصادی بارها گفته‌اند اگر قرار است یارانه نقدی نقش واقعی‌تری در معیشت مردم داشته باشد، باید بازطراحی شود؛ نه فقط در میزان، که در شیوه شناسایی مشمولان و نحوه تخصیص منابع. یارانه امروز، بیشتر به یک نماد تبدیل شده است؛ نمادی از سیاستی که روزی با امید آغاز شد، اما به‌مرور از تورم جا ماند. حالا پرسش اصلی این است: آیا وقت آن نرسیده که این سیاست حمایتی، با واقعیات اقتصادی روز هم‌راستا شود؟ در همین راستا، در تازه‌ترین اظهارات رسمی، احمد میدری، وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی، اعلام کرده که یارانه نقدی سه دهک بالای درآمدی حذف خواهد شد و منابع حاصل از آن به تأمین کالابرگ الکترونیکی برای دهک‌های پایین‌تر اختصاص می‌یابد. به گفته وی، این اقدام با هدف تمرکز بیشتر بر حمایت هدفمند از اقشار آسیب‌پذیر صورت می‌گیرد. با این حال، کارشناسان تأکید دارند که موفقیت این نوع اصلاحات نیازمند پشتوانه اطلاعاتی دقیق، اجرای تدریجی، اجماع بین‌نهادی و شفاف‌سازی فرآیندها برای عموم مردم است. در غیر این صورت، خطر بروز نارضایتی یا کاهش اثربخشی سیاست‌های حمایتی وجود دارد.

در همین رابطه، وحید شقاقی‌شهری، اقتصاددان اظهار کرد: «اقتصاد ایران با یک نظام یارانه‌ای معیوب و غیرواقعی دست و پنجه نرم می‌کند؛ به‌طوری‌که از منظر شفافیت و دقت، بانک‌های اطلاعات شهروندان و جامعه هدف نیازمند، با انحراف جدی مواجه است. وی تاکید کرد:«منابع کافی و اثربخش و پایدار برای پشتیبانی نظام یارانه‌ای کشور تعریف نشده است و شاید بهتر باشد گفته شود اقتصاد ایران نظام یارانه‌ای ندارد و با خطای بالا، منابع غیرپایدار و بی‌معنا که تناسبی با تورم و معیشت مردم ندارد، پرداخت می‌گردد.

لذا از زمانی‌که اقتصاد ایران از فقر داده و اطلاعات رنج می‌برد و شفافیت اطلاعات مانع مالی و ثروت و درآمد خانوارها با ابهام و انحراف جدی همراه است، پیاده‌سازی نظام یارانه‌ای اثربخش مقدور نخواهد بود.» این اقتصاددان درباره ضرورت پرداخت یارانه نقدی در شرایط کنونی کشور گفت: «در شرایط فعلی کشور که سهم جامعه فقیر به‌شدت افزایش یافته و از حدود ۱۲ درصد در ابتدای دهه ۹۰ به بیش از ۳۰ درصد در زمان حاضر رسیده، پرداخت یارانه نقدی یک سیاست حمایتی ضروری است و به هیچ عنوان نباید نگران بار تورمی حاصل از پرداخت یا افزایش یارانه نقدی شد.» شقاقی در ادامه درباره منابع تأمین یارانه نقدی توضیح داد:«با توجه به اینکه دولت با کسری‌های بودجه مواجه است، بنابراین امکان پرداخت پایدار یارانه از کانال بودجه عمومی امکان‌پذیر نیست و به‌نظر من، بهترین محل پرداخت یارانه از مسیر اصلاح نظام یارانه انرژی و نیز اصلاح یارانه غیرمستقیم به مستقیم است.» او درباره ضعف شناسایی جامعه هدف نیز خاطرنشان کرد: «نظر به اینکه بانک اطلاعات و جامعه هدف به‌درستی شناسایی نمی‌شود، انحراف جدی در اثربخشی یارانه وجود دارد.»

شقاقی با اشاره به نظرسنجی‌ها پیرامون رضایت مردم از روش پرداخت یارانه تصریح کرد: «نتایج نظرسنجی‌های مختلف نشان می‌دهد رضایتمندی مردم از پرداخت یارانه به‌صورت نقدی و مستقیم، به‌مراتب بیشتر از روش‌های غیرمستقیم و طرق دیگر همچون کمک در آموزش و سلامت است.بنده هم کاملا با پرداخت یارانه نقدی و مستقیم موافقم؛ چرا که انحراف آن کمتر و میزان حیف‌ومیل آن نسبت به روش‌های دیگر پایین‌تر است.»

در پایان، شقاقی درباره دلیل مقاومت دولت‌ها در اصلاح نظام یارانه‌ای گفت: «مهم‌ترین دلیل تعلل دولت‌ها در اصلاح نظام یارانه‌ای، چالش مقاومت در برابر شفافیت اطلاعات ثروت و درآمد خانوارها و نیز نبود توان اجرایی برای انجام موفقیت‌آمیز این پروژه کلان است.»

Alborz.payam@gmail.com